

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Opera

P. 1-3 nebst Inventarium

Gerson, Jean

[Straßburg], 1488

Contra illam defensionem

[urn:nbn:de:bsz:31-300759](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-300759)

nec huiusmodi in scholis sunt tractanda
 Sed esto q̄ sepe dicit̄ autor in aliquibus
 forte nō ita dixisset sicut aliqui vellent. v̄l
 quoniā melius v̄l veri⁹ dici quivisset. que
 cura de hoc. In opusculis tractatorū ml/
 ta corrigenda inveniunt. Si ad abiectio
 nem alicui⁹ tractat⁹ sufficeret aliqd̄ dictū
 in eo corrigendū. pauci tractatus recipiē
 di essent. Regare nō possum nec debeo ait
 Aug. sicut in ipis morib⁹ meis. ita multa
 esse in tam multis opusculis meis q̄ pos/
 sunt iusto iudicio ⁊ nulla temeritate cul/
 pari. Itē idem. noli meis litteris quasi ca
 nonicis scripturis inseruire. sed in illis et
 qd̄ nō credebas incunctanter tibi inveni
 endum crede. in istis autē qd̄ certū habe/
 bas nisi certum vel certe intellexeris noli
 firmiter tenere. Nō em̄ par autoritas scri
 pturę canonice debet ⁊ eaz̄ expositōibus
 In omnibus bene agere ⁊ in nullo deviare
 nō est humanitatis sed deitatis. Estimo
 tamē qd̄ doctrina eius quantū ad intel
 lectum suū in paucis calumniā patiat̄. li
 cet forte quedā plani⁹ ⁊ irreprensibilis
 potuisset dixisse. Nec dicta sufficiāt con
 tra eos qui doctrinaz̄ predicti viri vident̄
 calumniari sub correctione tamē semper
 melius sententiuz̄. Sed dicit aliquis
 quis est iste qui ausus est os suum pone
 re in celum ⁊ respondere domino. Cancellā
 rio parisiensi discretissimo ⁊ eruditissimo
 viro. Fateor charissime qd̄ ego sum mini
 mus clericorum ⁊ religiosorum qui nō sū
 dignus vt solvam corrigiam calciament/
 torum domini mei Cancellarij qui incō/
 parabiliter vita morib⁹ ⁊ scientijs me p̄cel
 lit. Protestor tamē qd̄ non ostentationis
 gratia nec temeritatis motus audacia p̄/
 sumpsi respondere obiectionib⁹ tanti viri
 Sed duo sunt que me mouerunt ⁊ incita
 uerunt ad scribēdum ista. Primum est qz
 emulatoz̄ existēs paterne traditionis ⁊ ze
 lum gerens pro doctrina patris nō potui
 patienter sustinere vt ille liber quē p̄ spiri
 tum sanctū spero fuisse compilatū vilipē
 deretur abijceretur ⁊ contemptū habere
 tur. Secundū est qz annuens pijs p̄cibus
 ⁊ desiderijs fratris bartholomei qui instā
 ter put quibusdā referentib⁹ intellexi ro
 gauit sibi intellectū verborum illius ter
 cie partis libri d̄ ornatu spiritualium nu
 ptiarum exponi ⁊ referari institi ⁊ labora
 ui inquantū potui dicta tercię partis p̄e

fati libri explanare ⁊ ad quē intellectum es
 sent capiēda enodare. Si scripsi vt debui
 approba tu ⁊ tui. Si vero nō vt debui ig
 nosce x̄pe tu ⁊ tui. Amen.

Finit libellus Johānis de schoenba
 iua i quo defendit dicta fratris Johānis
 Ruybroech cōtra magistrum Johannē
 de Berfon Cancellariū parisiensem.

Epistola magistri io
 hannis de Berfonno ad fratrem Bartha
 lomeum Carthusiensem contra predictā
 defensionem.

Gratia tibi ⁊ **B**
 par vir exēplo Job sim
 plex ⁊ rectus ⁊ timēs de
 um. Oblata est mihi nu
 per sicut nosti grandis
 epla tendēs saluare mo
 dos locutionū p̄sitos in terciā parte tra
 ctatus cuiusdā intitulati de ornatu spiri
 tualium nuptiarū. Duos ego modos alias
 p̄ catholice veritatis sinceritate seruanda
 apud animos minus instructorū ostēdi p̄
 epistolā tibi directā nō esse seruādos. Sed
 quid agimus. Duo nos inter tot occupa
 tiones vertimus. Itaqz̄ faciendū plures
 libros vel eplas. arguendo v̄l replicando
 null⁹ est finis. Strenuus igit̄ infra limites
 eplę prime. ⁊ p̄ consideratōes aliquas. facili
 planoqz̄ stilo sumptas ex eadem iustifica
 tio sua monstratur.

Nobis ad certā regulaz̄ loq̄ fas
 est/posita est illic sententiosissi
 ma hec. verissimaqz̄ augustini
 sentētia/q̄ tollit barbarā ⁊ fusi
 onē linguaz̄ a sacra doctrina/nā qualis al
 tera esset efficacior via p̄hibendi edificati
 onē turris dauidice in bonū. q̄ si fieret no
 minū v̄l terminoz̄ p̄ libito cuiuslibet va
 riatio. Nō em̄ tūc intelligeret vn⁹ alteruz̄
 s; in quadā babilonis ⁊ fusiōe laboremur
 Nō ergo sufficiēter excusat̄ autor tracta
 tus illi⁹ p̄ suū defensoz̄ q̄ sic ait. Et si sit
 aliqs̄ error in dictis suis ille solū stat i qd̄
 nominis. nomina aut̄ sunt ad placitum. ⁊
 ideo talis error nō est magni ponderis. Si
 em̄ sancti doctores vt Aug. ⁊ hieronim⁹

admississent modos loquēdi hereticorū p/ rīnus habuissent pacē cum eis/ sed malaz pacē. Notetur responsio magni basilij in casu simili q̄ noluit nec in solo verbo quidē deuiare p̄fitendo catholicā veritatez. Sic nec hieronim⁹ d̄ vbo isto omouison sic alij sine numero. Fuit quidā tempore meo scōr⁹ qui respōdendo dicebat patres esse causam filiū. hoc dicebat id est pater p̄ ducit filiū. Coact⁹ est statim reuocare dictum suū nec expositio sua quomodolibz admīssa est q̄uis esset ad intellectū suū et exp̄sionem verūssima.

Modus loquēdi doctoz si rep̄riatur imp̄ropri⁹ ⁊ parabolic⁹ ⁊ inuītat⁹ aut figuratī⁹ extēdi vel in vsū trahi non debet sed ad sensū pp̄riū ⁊ nō figuratiū reuerenter exponi. Alioquin frustra essent doctores in theologia cōstituti principaliter ad hoc officiū elucidandi sac̄ā scripturam quā magis atq̄ magis aliter agendo p̄funderent/ vnde si quis ad vīm vocis sustinere vellet q̄ de⁹ ad liberandū suscepturus hominē nō horruisti virginis vterū/ vtiq̄ erroris reus esset. Tolere iḡ patienter homines inferioris grad⁹ ⁊ sciētie si dicta eoz querant ad pp̄riū vsū cōartari/ nō ī perniciē doctrīne catholice dilatari. Hac cōsideratione permotos existimo doctores nouissimos thomā bona uenturā alexandrū de halis ⁊ similes duz omīssō omni verboz ornatu tradiderunt theologiam per q̄stiones vt sub certis regulis ⁊ sub p̄scīsa verboz forma tutissimā haberem⁹ theologiā tam practicā q̄ speculatiuam/ reducēdo doctores oēs potes ad vnā securāq̄ locutionis pp̄rietatē.

Nicūq̄ in sua arte perito credendū est/ hec est ratio cur doctoz in sac̄a theologia exercitatis dat̄ auctoritas interpretandi doctrinā liter sac̄ā scripturā q̄ mārie habet fieri ī scolis doctrinā imp̄tiedo his qui tam ingenio q̄ exercitatione cōtinua capaces sunt ad intelligendū. Cum iḡ q̄ ponit tertia pars tractat⁹ p̄nominati sūt de punctis sac̄e scripture imo de summa theologia q̄ mīstica nominat⁹ ⁊ quā scolasticō more albert⁹ magn⁹ ⁊ quidā alij clero pp̄rioq̄ sermone exposuerūt/ quis nō mirabitur audire ab hui⁹ auctoritate defoz q̄ hec in scolis nō sunt tractanda Ita

videlicet publicabunt nunc scriptis nunc verbis idioma vulgare seruanti⁹ ⁊ apud simplices adolecētulos/ apud senes bebetes/ apud illiteratā plebeculā/ apud anaf decrepitas/ nūc in foro/ nūc in angulis/ et viri doctissimi tam ingenio q̄ exercitio p̄diti/ ab alijs recte loquēdis quia scolasticū sunt arcebunt.

Ut adheret deo vnus spūs est hāc vnitatē null⁹ sane potest intelligere vel exponere quantūcūq̄ verba multiplicauerit ad aliū sensū q̄ per assimilationē de qua dicit iohes in canonica. Scim⁹ q̄ cū ille ap̄paruerit similes ei erim⁹. Omis em̄ modus alter loquēdi metaphoric⁹ vel figuratiuis v̄l yperbolic⁹ vel emphatic⁹ doctorum sanctorū vt dionisij ⁊ alioz si nō referatur ad hanc regulā repudiandus. Assimilatio autē nō tollit sed perficit naturam neq̄ tollit q̄d habet creatura in pp̄rio genere quoniā illud perdere nisi p̄ annihilationem anima rationalis nunq̄ potest/ ac p̄inde sequitur q̄ similitudo adducta per qualēcūq̄ doctoz de infusione gutte aq̄ in dolium vini fortissimi ad vnionem anime p̄templantis cū deo/ tanq̄ sit omīmodo similitudo/ repudiāda est prozsus tanq̄ q̄ habens erroz imo insanīā almarici cōdemnati ponentis creaturā verti in deū ⁊ in suū esse ⁊ principū ideale sicut notat hostiensis sup̄ illud capitulū damnamus de summa trini. ⁊ si. catho. Deniq̄ simīl fantasīa fuit alias parisi⁹ tanq̄ fatua ⁊ inintelligibilis aduersus vnū augustīnem damnata.

Deuotio illorū culpanda est q̄ nituntur inuoluerē sententias sermonibz imperitis peregrinis ⁊ inuītatibus vel eos qui sic volūt laudare atq̄ defendere ⁊ defendēdo seipos magis inuoluerē q̄ enoluerē. Adducam h̄ loco ne mihi soli videar iunū p̄ticulā cuiusdā sermonis facti in capitulo vno frat̄ Carthusien. Anno dñi. M. cc. viij. cui⁹ thema est. videamus si floruit vinea ⁊c. Quartā vō deuotionez falsā idē vanā ⁊ curiosā illi exercēt q̄ sine mortificatione pp̄rie voluntatis a zelo dñi seruiēdi/ vitā spūalem p̄sistere credūt in ruminatōe vel potius fantasīatōe rez spūaliū/ estimātes hāc ipam fantasīationē vel saltē delectationē inde p̄sequentē deuotionem esse

vnde hi ad hanc ipam psequenda no pten
ri modos loquedi scripture sacre adinne
niunt sibi vel fingit de rebz spualibz mo/
dos abstractiones/ eo q tales maiores eis
delectatione generent. Pleruqz etiā ob h
materias satis faciles obscuris modis et
abstractis in quibz delectant obuoluētes
aut vocantes/ humiliatione vel fortassis
etiā altā contemplatione. summersione in
abissali pfundo. diuinū amozē annihilati
onem vel in nibū redactione/charitati/
uum motum mentis in deū/ influxū i deū
vocantes/ mo? ad opus ppter deū/ efflu/
tus a deo/ r sic de alijs similibz/ quibz nū
tū pphete r apostoli r omnes doctores
scripture sacre tractatores quantū pore/
rant r expediebat ea que difficilia fuerūt
p modos loquendi fecerūt facilia. Dec re
uera falsa deuotio est religiosi periculo/
sissima/ quoniā mltos vt quotidiana heu
docet r dolenda docuit experientia/ q spi
rituales ac religiosi apparebāt/ decepit in
fatuauit vl penit? excecavit/ ita vt fierent
in obseruatijs regularibz qz despererant
desides. superioribz quos rudes reputa/
bant rebelles. etiā aliq fugerēt r apostata
rent. Aliqui etiā hereticarēt/ vel ante tem
pus ppheterent/ dicētes hec dicit dñs cū
dñs nō esset locutus. S; supba vel saltez
fantastica capita eoz hec ipsa cōfingērūt.
Aliqui quoqz mirabiles fatuitates extrin
secus in pretensis iubilationibz tripudij
sationibz r huiusmodi ostenderūt. Se
quitur. Quarta deuotio est vinū valde su
mosum id est supbie generatiū r est libi
dinosum de quo mystice r illa fortassis in
bibitio apostolica accipi potest/ nolite in
ebriari vino in quo est luxuria. Et reuera
in hoc ipso est spūalis luxuria eo q sic sal
te deuoti non dei cultum r honorem sed p
prium querunt delectatione. hec ibi. **D** si
vidisses quisquis auctor fuisti sermonis il
li? si vidisses epistolā nouiter ostensā mi
hi qd dixisses: qd stomachi habuisses.

Dicus plato amicus socrates
magis amica veritas. Peruer
tit enim affectio nimia ad do
ctorem aliquem vel doctrinaz
iudicium non solum practicum quod s;
pissime contingit sed etiam speculatiū
de quo minus videretur/ quasi videlicet
more pitagoricorum non liceat aliud iter
rogare q si magister hoc dixerit. Tollēda

est igitur e medio sicut odiosa concertatio
r insectatio iuidiosa sic pertinax r animo
sa hui? vel illius doctrine defensatio. Pa
ter autem conscientia mea apud te de? qz
nullatenus odio cuiuscunqz fueram indu
ctus scribere que scripsi. Sed quia veris
sime tunc mihi videbatur sicut r nūc ma
gis ac magis inspicio modos illos loquē
di nimis improprios esse vnde r sic dixi
inter cetera postqz de vnitare ad deū que
dam inducta fuerant. hoc tropo in quā p/
batboetius hominem bonū esse deum ut
ita illud. Dixi dñs estis. non quidem p ve
ritatem r vnitatem diuine essentie r locu
tionem ppriaz. sed participatiue r assumi
latiue immutatiue r nuncupatiue. **Q** si
auctor iste pari modo responderit se dicta
sua intellexisse de illa vnificatione spirit?
cum deo non contendo non contradico/
sed explicationem aliter sonare non dubi
to. Dec ibi. **V**ide queso o lector si mode
stior esse potuerit sermo meus. addito q
postmodum tam verbis excusare conat?
sum predictum auctorem postqz innotuit
mihi q in alio loco plus expreserit q cre
atura nullo modo perdit esse suum qd ha
bet in proprio genere. q si idem inseruiss;
ad verba tercię partis sui tractatus. non
ita prebuisset occasionem errandi r se cul
pandi. non solum apud simplices sed lite
ratos r edoctos. **V**idebit hoc qd dico ve
rum esse qui forsitan inciderit in tractatu
lum vnum quem d theologia mystica tam
speculatiue qz practice conatus sum ordi
nare. habens hanc intentionem deducere
ad noticiam familiarem r propriam scho
lasticorū ea que deuoti homines de ea ma
gis affectiua declamatiōe r figuratiua lo
cutione qz litteratoriua proprietate tradi
derunt. **N**otetur locus ille vbi theologia
mystica differentia hanc a litteratoriua po
nitur inter ceteras habere. quia vnit r trās
format.

Hij qui amant. sibi somnia fin
gunt ait virgilius Super hoc
dicto cum experientijs r ratio
ne certa fundat dictuz prioris
eple mee q sic ponit. Sic ex carētia pij af
fect? r magis infectiōe ei? p vicia/ errant
nōnunqz peritissimi i sacris. excecavit em
eos malicia eoz/ r dati sūt in reprobu sen
sum. Ita r paruo lumine intellect? r pua
instructōe i studio līraz etiam secularium

quos presertim in logica/prolabunt aliqui i errores piculosissimos illi qui magnorum sunt erga virtutes affectuum. quales aplos vocavit habere zelum sed non finem scientiam. adeo ut si non humiliter sapiant et nisi sese contra habent infra metas sue cognitionis nulli perniciosis inveniuntur neque absurdius errores confingere/propterea non leuiter oportet eos scribere vel docere. sed non absque cautela magna adherendum est eis nisi preuia discussione diligenti et doctorum examinatione. In talibus quippe sepe reperimus plurima aut falsa aut male explicata ac pinde multa erroris materia presentia simplicibus quibus in multis diuinitissima altissima sunt. Adde nunc id quod euenit tempore meo de quadam que prophetissa et miraculorum operatrix reputata est a multis. quam et vidi et allocutus sum. Nec tandem dixit et scribi iussit. quod spiritus suus deum contemplando fuerat annihilatus/vera annihilatione et hinc recreatus. Et dum quereretur qualiter hoc scire potuerat respondebat se expertam. Dies mihi non sufficeret si numerare vellem innumeratas tales insanias amantium in omni et amentium quod non finem scientiam quales videntur fuisse begardi et begarde quemadmodum in quodam tractatulo de distinctione verarum revelationum a falsis meminisse anno talle.

Decendus non est vel monendus qui errorem suum defendere manu tenet corrigere. Hoc orator posuit in fine poetrie sue. Exigitur igitur correctio seuerior si sic iterum fuerit pugnator ad saluandam tanquam propriam hanc verborum improprietatem. Duo pacto sit vel quo ordine postulandum/quippe videtur ordinari et inquisitionis iudicium quam parua radix peregrini sermonis serpit ut cancer et modica errorum scintilla sicut in arrio patuit dum non conuenienter opprimitur vel artatur/magna erumpit in flammam. Sic nuper actum est parisiis per sacram theologie facultatem aduersus illos qui doctrinam quandam peregrinam Raymond mundi lullii conabantur inducere que licet sit in multis altissima et verissima quia tamen in alijs discrepat a modo loquendi doctorum factorum et a regulis doctrinalis sue traditionis et veritate in scholis ipsa edito publico repudiata prohibitaque. Dicam hic quod sentio si tales locutionum modos publicari perciperem/apud aliam vniuersitatem

parisiensem vel per sermones vel per scholas deducere proinde ex officio cui indignus deseruio. ad censuram theologie facultatis/ut examinaretur et examinata suum quale mereretur iudicium sortiretur. Bene vale pater emerite. memores mei in orationibus tuis.

Finit secunda epistola Johannis de gerson contra dicta fratris Johannis Ruysbroech in tertia parte tractatus sui de ornatu spiritualium nuptiarum.

Incipiunt lectiones due peritiles super marcum et ad commendationem propositi nostri et voti multum faciunt valent doctoris Johannis de gerson Cancellarii parisiensis.

Sicut scriptum est in Isaia propheta Ecce ego mitto angelum meum ante faciem tuam qui preparabit viam tuam ante te. Textus presens hodiernae lectionis finem diuersas punctuaciones et postillas sententias ad precedentia et subsequencia varie coaptat. Nam quod autoritas ista. Ecce ego mitto angelum meum. non de Isaia sed de malachia Malach. iij. sumpta est referri posse dicitur quidam hanc periculatam sic scriptum est in Isaia propheta ad illud quod immediate premitur tanquam in eius confirmatores atque fulcimenta. ut sit sensus. Initium euangelij ihesu christi filij dei id est quod fuit filius dei et quasi pater sibi absque prophetico testimonio istud posuisse. addidit sic scriptum est in Isaia propheta Potest enim ab hoc propheta trahi christum fuisse deum atque dei filium. vel quod vocat est emanuel. Isa. viij. et liij. Generatione eius quod non enarrabit. De eterna eius a patre productione dictum est. et ex primo capitulo et alijs ibidem elicit. Dissolutum modo ipia Porphyrii heretici blasphemiam quam nisus est pbare euangelista nostrum danare mendacem. quod illud quod dictum est Neque enim coartat talis obiectio ut ad hanc expositionem fugiamus. **C**onstat itaque prophetas omnes vno et eodem spiritu suas preceperisse prophetias. ac perinde quod vnus posuit (quia non tam ipse quam spiritus sanctus loquatur) potest ab altero (qui similiter est spiritus sancti instrumentum) intelligi quemadmodum